

DEFINITIEF VERSLAG VERGADERING 27 OKTOBER 2025

Tijd: 14.00 -17.00 uur

Locatie: Pasangrahan

Vastgesteld op 5 december na een schriftelijke ronde

Aanwezig:

- Gezaghebber dhr. J. Soliano (voorzitter)
- Dhr. M. Stegers (vicevoorzitter) en mw. M. Buys (secretaris)
- OLB: gedeputeerde A. Weber
- Usibo: dhr. N. Willem, mw. M. Abrahams, dhr. C. Kwidama
- BFB: dhr. P. Coolen, mw. A. Romeijnders, dhr. E. Carillo, dhr. S. Winterberg
- KvK: dhr. J. Balentien

Adviseurs:

- SZW: mw. M. Prinsenbergh
- OLB: dhr. E. Cicilia

Presentatie:

- Mona de Keizer SZW (digitaal)
- Darrel Frans en Adham Safwat (Arbeidsinspectie)
- Arrie Vis en Jaap Kos (onderzoek belastingdruk kleine bedrijven)

Toehoorders:

- Ranoëlla Willem (Usibo)

Afwezig met kennisgeving:

- Gedeputeerde Silberie
- KvK: dhr. Martha, mw. S. Pieter
- Usibo: dhr. A. Vrolijk
- BFB: mw. V. de Windt

1. Opening en huishoudelijke mededelingen

De gezaghebber heet iedereen welkom en geeft de leiding van de vergadering over aan dhr. Stegers.

De volgorde van de agenda wordt aangepast vanwege de presentaties. Het verslag volgt de oorspronkelijke agenda.

2. Verslag vergadering 1 september 2025

Tijdens de vergadering volgt het akkoord van OLB op het verslag, waarmee het verslag wordt vastgesteld.

3. Bespreken actielijst vergadering 1 september 2025

Zie onderaan agenda (inclusief een overzicht van toezeggingen/afspraken ministeries)

Naar aanleiding van de actielijst:

- Winkeltijdenwet: gedeputeerde Weber bevestigt de ontvangst van de brief van Usibo waarin Usibo steun uitspreekt voor het voorstel om op Goede Vrijdag de supermarkten de mogelijkheid te geven om open te gaan. Gedeputeerde wacht nu nog op advies van de afdeling economische zaken. Volgende CD-vergadering verwacht gedeputeerde dat dit advies er is.
- Aantal TWV-intrekkingen: mw. Prinsenbergh geeft aan dat dit momenteel niet wordt geregistreerd. Vanaf nu zal dat wel gebeuren, zodat het mee kan gaan in reguliere rapportages.
- Tienda: Dhr. Coolen geeft aan dat er nog geen definitieve lijst is. Hij maakt zich zorgen: Tienda heeft een zorgcontract met OLB. Wie stuurt Tienda aan als het gaat om de criteria van de prijsvergelijkingen? Afwijkingen naar boven worden niet meegenomen (groter gewicht voor een lagere prijs), waardoor de consument niet de juiste informatie krijgt. Gedeputeerde Weber geeft aan dat het OLB geen invloed heeft op hoe Tienda het werk uitvoert. Dhr. Stegers doet de suggestie om een gesprek te laten plaatsvinden met OLB, Tienda en dhr. Coolen. Gedeputeerde Weber zegt dit toe en vraagt dhr. Cicilia om dit te regelen.

4. Gesprekken afgelopen periode

Schuingedrukt gesprekken die nog niet hebben plaatsgevonden

Datum	Ministerie/organisatie	CD	Toelichting
1 juli	J&V	Vice-voorzitter en secretaris	Gesprek over TWV-regeling
2 juli	Onderzoek bescherming melders integriteitsschendingen	Afvaardiging CD	
3 juli	SZW	Vice-voorzitter	Gesprek in Den Haag
15 juli	OCW	Vice-voorzitter	Gesprek in Den Haag
3 september	Ministerie van Financiën	Afvaardiging CD	Belastingwetgeving (zie verslag)
5 september	SZW (Remco Spek)	Vice-voorzitter en secretaris	Lopende SZW-zaken
9 september 10u	Nationale Ombudsman	Afvaardiging CD	
19 september	Tienda di Konsumido	Vice-voorzitter en secretaris	Consumentenbescherming Bonaire + prijzenvergelijking (zie verslag)
22 september	Gedeputeerde Weber	Vice-voorzitter en secretaris	Winkeltijdenverordening
24 september	Commissie Vishon 2050	Afvaardiging CD	Visie Bonaire 2050
2 oktober	Ministerie van Financiën	Vice-voorzitter en secretaris	Belastingplan 2026
17 oktober	BZK	Afvaardiging CD	<i>Kennismaking Staatssecretaris Van Marum</i>
21 oktober	J&V	Vice-voorzitter en secretaris	<i>Migratiebeleid</i>

<i>3 tot 6 november</i>	<i>Bezoek SER aan Bonaire</i>	<i>Alle geledingen</i>	
<i>5 november 17.30u</i>	<i>Borrel met SER (locatie volgt nog)</i>	<i>Iedereen</i>	
<i>25 november 15u</i>	<i>Gesprek staatssecretaris Nobel (SZW)</i>	<i>Afvaardiging CD</i>	
<i>9 december</i>	<i>DNB</i>	<i>Vice-voorzitter en secretaris</i>	

Verstuurde brieven

- 15 september 2025: Consultatiereactie Fiscale verzamelwet BES 207
  - 27 september 2025: Consultatiereactie Woningwet BES
- Alle verstuurde brieven staan op de website van de CD*

5. Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Mw. De Keizer, beleidsadviseur van SZW, geeft via een videoverbinding een presentatie over de ww-regeling. De presentatie is als bijlage bij het verslag gevoegd.

Naar aanleiding van de presentatie volgen enkele vragen:

- Dhr. Coolen vraagt: 'onvrijwillige werkloosheid', betekent dat ook de beëindiging van een contract van rechtswege, bijvoorbeeld als een jaarcontract afloopt en niet verlengd wordt? Mw. De Keizer bevestigt dat dit ook onder de regeling valt. Alleen verwijtbare werkloosheid valt er niet onder, bijvoorbeeld ontslag op staande voet. Dat wordt allemaal in de toelichting nog goed uitgewerkt.
- Dhr. Soliano vraagt of ontslag vanwege blijvende arbeidsongeschiktheid na 2 jaar er ook onder valt. Mw. De Keizer bevestigt dit.

Dhr. Stegers bedankt haar voor de presentatie. Het doel was een eenvoudige en uitvoerbare regeling en zo te horen lijkt dit te gaan lukken.

Vervolgens geven dhr. Frans en dhr. Safwat een presentatie over de Arbeidsinspectie. Ook deze presentatie is als bijlage bij het verslag gevoegd.

Er zijn geen nadere vragen, dhr. Stegers bedankt hen voor hun toelichting.

Mw. Prinsenbergh geeft een toelichting op een aantal algemene zaken vanuit SZW:

- Afgelopen vrijdagavond is afscheid genomen van de oude Ontslagcommissie en is kennis gemaakt met de nieuwe commissie. Ze dankt de CD-leden voor de voordrachten, ook nu is het weer een goede commissie met veel expertise.
- De halfjaarrapportage van SZW is rondgestuurd. Het is een leesbaarder document geworden. Als er vragen of suggesties zijn over deze rapportage, dan kunnen mensen haar mailen. Elk jaar zal een wat uitgebreidere toelichting volgen bij de jaarrapportage. Daar staan ook de meerjarentrends in.
- Er komt een herziening van de arbeidsomstandighedenregeling. Dit heeft jarenlang stilgelegen, de CD is hier al eerder over geconsulteerd. Er komt een brief met meer informatie. De volgende CD-vergadering kan hier een presentatie over gegeven worden.
- Er is gewerkt aan een vergelijking van het stelsel sociale zekerheid en het arbeidsrecht in Europees en Caribisch Nederland. Deze rapporten komen naar het OLB en de CD met een brief. In Q1 van 2026 zal SZW (waarschijnlijk Johan Breure) hier een toelichting op geven.

Dhr. Stegers kondigt aan dat op 25 november staatssecretaris Nobel op Bonaire is en onder andere een gesprek heeft met de Centraal Dialoog. Ieder wordt verzocht door te geven aan de secretaris wie bij dat gesprek aanwezig zal zijn.

Gesprekspunten vanuit de CD zullen zijn: hoogte WML, ww-regeling, koopkracht 2026, herhaling Nibud-onderzoek, schuldenproblematiek, BKR, een vorm van 'WSNP-light', kinderopvang, financiering HRM-traject met Usibo.

Dhr. Balentien geeft aan dat er wel een vorm van vrijwillige kredietregistratie is, waarbij de banken samenwerken.

6. Onderzoeksbudget

Dhr. Kos en dhr. Vis geven een presentatie over het onderzoek naar belastingdruk bij kleine ondernemers. Het concept-rapport is als bijlage meegestuurd en de presentatie is bij het verslag gevoegd.

De onderzoekers geven aan dat er nog een update van het rapport komt, omdat er nog nieuwe cijfers binnenkomen.

Vragen/discussie naar aanleiding van de presentatie:

- Dhr. Balentien vraagt of een aanpassing van de belastingschijf deze doelgroep nog zou helpen. Dhr. Kos geeft aan dat dat voor deze groep niet helpt, omdat zij niet in de hogere belastingschaal terecht komen. De aangekondigde verlaging van het percentage in de laagste schijf (per 1-1-2026) is natuurlijk wel een voordeel voor deze groep.
- Dhr. Willem vraagt of dit ook de komende jaren nog zo blijft doorwerken. Dhr. Kos antwoordt dat het inderdaad een structurele verslechtering is, die daling is blijvend als er geen maatregelen worden genomen.
- Dhr. Coolen vraagt welk deel veroorzaakt kan worden door een oneigenlijk gebruik van het gebruikelijk loon. Dhr. Kos geeft aan dat dit niet is onderzocht, maar dat hier wel een theoretische berekening van gemaakt kan worden. Hier kan in het rapport nog wel iets over worden opgenomen, dat het gaat om personen die meewerken in het bedrijf en een vergelijkingsloon hebben tot maximaal 160% van het WML. Dhr. Coolen geeft aan dat het in elk geval niet zo moet zijn dat mensen die misbruik maken van het gebruikelijk loon, door de maatregelen die wij zouden voorstellen, ook een voordeel zouden hebben.

Dhr. Stegers concludeert dat het een waardevol rapport is, waaruit duidelijk blijkt dat er aanvullende maatregelen genomen moeten worden voor deze doelgroep. Zodra het rapport is aangepast zal deze nog een keer worden gedeeld met de CD voor een laatste ronde feedback.

7. Openingstijden winkels

Terugkoppeling door OLB – is gedaan bij de actielijst.

8. Input CD voor gesprekken SER

Kim Putters, directeur van SER, is van 3 tot 6 november op Bonaire en wil in die periode Bonaire beter leren kennen. De SER wil onderzoeken op welke manier de SER in Nederland ook aandacht kan vragen voor Caribisch Nederlandse thema's. Specifiek verzoek van de SER is op welke manier en op welke thema's dat het beste zou kunnen.

Dhr. Coolen geeft aan dat voor de BFB de volgende zaken van belang zijn: vereenvoudiging belastingen/toeslagen, arbeidsmigratie en productiviteit en energietransitie in gebouwde omgeving.

Dhr. Willem geeft aan dat Usibo dit nog niet heeft voorbesproken, dit zullen ze nog wel doen ter voorbereiding op het gesprek met de SER.

9. Input CD voor kabinetsformatie

Bespreken of CD brief wil opstellen voor formateur en welke hoofdpunten daar in moeten staan. Als bijlage is de brief uit 2023 bijgevoegd.

Het is een optie om met SER te bespreken of de inbreng van de CD mogelijk als bijlage (of als onderdeel) van de inbreng van de SER gevoegd kan worden. Of dat de SER naar de brief van de CD verwijst.

De volgende input voor de brief wordt gegeven:

- Dhr. Coolen: bestaanszekerheid moet voor heel veel inwoners verder verbeterd worden. Maar alleen op zo'n manier dat de economie verbeterd wordt en ondernemers meer kunnen investeren.
- Dhr. Willem: er is ook nog een grote fysieke achterstand. Er moet geld vrijgemaakt worden voor een inhaalslag, zie ook het rapport 'Klein gebied, grote opgave'.
- Dhr. Soleano geeft aan dat er ook ingezet moet worden aan een verbeterde samenwerking tussen het Rijk en Bonaire.

10. Gevolgen mondiale gebeurtenissen

Bespreken: wat zijn de gevolgen van de mondiale gebeurtenissen, zoals importheffingen VS?

Dhr. Coolen geeft aan dat er vragen komen van toeristen over bootjes die gebombardeerd worden in de Caribische zee, dus het leeft wel. Maar op Bonaire zelf lijkt het niet echt te leven.

Dhr. Soleano geeft aan dat er veel contact is over de situatie. De komst van het vliegdekschip van de VS heeft tot onrust geleid. Er is regelmatig overleg over de risico's en de kans op een escalatie. Er wordt gewerkt aan een noodcrisisplan.

11. Rondvraag en sluiting

Usibo:

- Er zijn grote problemen in de Kinderopvangsector. Salarissen worden niet altijd op tijd betaald, het lijkt erop dat sommige organisaties geld uitgeven aan de verkeerde zaken. Usibo vraagt zich af of de personeelkosten wel goed zijn meegenomen in de financiering.
- Mw. Prinsenbergh geeft aan dat vanaf 1 april SZW Caribisch Nederland de bekostiging gaat doen van de Kinderopvangorganisaties op Bonaire, Sint Eustatius en Saba, dit gebeurt nu nog vanuit Nederland. Er hangt een heel kostprijsmodel onder waarin ook de personeelskosten zijn meegenomen. Er is nu veel onrust over de komst van de nieuwe wet (WKO BES). De afgelopen jaren is hier naartoe gewerkt vanuit B4Kids. Er zijn een aantal punten in die wet waar de organisaties bezorgd over zijn, zoals ook onlangs in de Eilandsraad is besproken. Er is contact tussen OLB en SZW Nederland om vragen die leven te beantwoorden. Sinds enige tijd wordt er administratieve ondersteuning aangeboden aan de kinderopvangorganisaties en daar wordt goed gebruik van gemaakt. Vanuit Usibo is er behoefte om hierover apart in gesprek te gaan met mw.Prinsenbergh.
- Selibon: de situatie is heel slecht. Staken zou niet helpen, mogelijk komt er een rechtszaak. De inzet is om zoveel mogelijk mensen te mobiliseren om actie te ondernemen. Dhr. Soliano geeft aan dat er nu een begin is van de oplossing. Allereerst moeten de arbeidsomstandigheden verbeteren en moeten er nieuwe trucks aangeschaft worden. Daarna moet gewerkt worden aan een toekomstbestendig Selibon. Het huidige tarief is niet realistisch. Dhr. Coolen geeft aan dat er nu snel gewerkt moet worden aan een oplossing, want straks kan ook het toeristisch product beschadigd raken. Het maakt niet uit wie wat doet, maar het moet nu gebeuren.

BFB:

- Naar aanleiding van het gesprek met de Commissie Vishon, vraagt BFB zich af of deze commissie niet door de Eilandsraad had moeten worden ingesteld, zodat er continuïteit is en draagvlak? Dhr. Soliano reageert dat ze gelijk hebben, zo had het indertijd ook moeten gaan met het Masterplan. Uiteindelijk is dat niet door de Eilandsraad vastgesteld, laat staan dat er gestart is met de uitvoering. De opdracht van de Commissie Vishon is niet om een nieuw rapport te maken, maar om het rapport Pourier te actualiseren. Het moet een vertaalslag worden voor beleidsgebieden en verordeningen, dus meteen concreet met een pragmatische inslag. Dhr. Coolen reageert dat dit in elk geval niet duidelijk is geworden uit het gesprek met de Commissie. Dhr. Willem sluit zich aan bij BFB op dit punt: zij hebben tegen de Commissie gezegd om terug te gaan naar het BC en een opdracht aan de Eilandsraad te vragen.
- BFB vraagt zich verder af wat de status is van de Structuurvisie en waarom de CD daar nooit over is geraadpleegd. Dhr. Soliano geeft aan dat dit nog in de beginfase is, dus dat er nog ruimte is voor de CD om hierbij betrokken te worden.
- Dhr. Coolen vraagt wat de status is van de huisvestingsverordening. Dhr. Soliano geeft aan dit niet exact te weten, wordt nagevraagd.
- Dhr. Coolen geeft aan dat er vorig jaar bij de black-out van WEB een klacht is gestuurd. Niemand lijkt te weten wat hiermee moet gebeuren, hij wacht nu al een jaar op het rapport van WEB met het onderzoeksresultaat van deze black-out. Dhr. Stegers stelt voor om namens de CD een brief te sturen naar alle betrokkenen: WEB, ACM, ILT, en de betrokken ministeries. Mw. Romeijnders vult aan dat bij de recente black-out ook problemen waren met de digitale infrastructuur: geen pinbetalingen, geen internet en zelfs het telefoonverkeer had storingen. Dat is zorgelijk met het oog op een grotere crisis of storing.

@Agendapunt 3 - Actielijst na vergadering 1 september 2025

Omschrijving	Organisatie	Status
Uitwerking wijziging Eilandbesluit winkeltijdenwet	OLB	Open
Overzicht sociale voorzieningen en voorwaarden toesturen aan CD	OLB	Open
Definitief rapport onderzoek naar brandstoflocaties delen met CD	OLB	Open
Programmamanager duurzaamheid OLB uitnodigen volgende vergadering →	Secretaris	Pending OLB
Uitzetten opdracht EBA mbt koopkrachtmodel en economisch model	OLB	Open
Afspraak inplannen met OLB, Tienda en dhr. Coolen	OLB (dhr. Cicilia)	Open
Overleg inplannen met SZW over ww-regeling	Secretaris	Geagendeerd
Presentatie Arbeidsinspectie	SZW	Geagendeerd
Kijken naar aantal TWV-intrekkingen in recente periode	SZW	Afgerond
Presentatie wijzigingswet SZW	SZW	Geagendeerd
Afvaardiging doorgeven voor presentatie FXDC	Allen	Afspraak wordt nog ingepland
Onderzoek laten doen naar soorten ondernemingen op Bonaire	Secretaris en vicevoorzitter	Onderzoek loopt
In overleg met Tienda een aangepaste lijst met producten samenstellen voor de prijsvergelijking	Secretaris	Er is een gesprek geweest met Tienda, nieuwe actie bij OLB
Afvaardiging doorgeven voor werkgroep die voorstel maakt voor betere waarborging 'gelijkwaardigheid' NL-Bonaire.	Allen	Open
Consultatiereactie Woningwet BES opstellen en rondsturen	Secretaris	Afgerond
Criteria Tienda doorsturen aan gedeputeerde Weber	BFB (dhr. Coolen)	Afgerond
Brief van SZW aan CD over herziening arbeidsomstandighedenregeling.	SZW	Volgende CD-vergadering agenderen met presentatie
Doorgeven afvaardiging gesprek staatssecretaris Nobel 25 november	Allen	Open
Brief opstellen voor formateur	Secretaris	Open
Brief opstellen voor WEB (en andere stakeholders) mbt black-outs	Secretaris	Open

Toezeggingen/afspraken ministeries

Ministerie	Omschrijving	Status
BZK	Verzoek vertegenwoordiging CD-vergaderingen (Brief CD van 15 februari 2023)	Open
BZK	Onderzoek naar betere/ structurele datavoorziening	Open
BZK	Reactie op brief CD mbt rapport sociaal minimum CN	Open
EZK/BZK (gesprek 12 november)	In gesprek met CPB over taak in CN + onderzoeken wettelijke grondslag hiervoor	Open
EZK/BZK (gesprek 12 november)	Data CBS toegankelijker maken voor CD	Open

